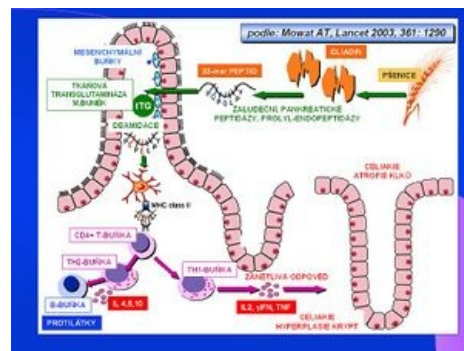

Screening céliakie

Serologické markery céliakie zahrnují protilátky ke gliadinu třídy IgA a IgG (AGA-A, AGA-G), protilátky proti retikulinu (ARA) a endomysiu (EmA) třídy IgA a protilátky ke tkáňové transglutamináze třídy IgA a IgG (atTG-A, atTG-G). Žádný z uvedených markerů není 100 % specifickým a současně 100 % senzitivním. Senzitivita a specifita těchto testů se pohybuje v rozmezí 31–100 % v závislosti na použitém antigenu/substrátu, nastavení cut-off hodnoty, použité metodice a standardizaci testu. Nejnovější metody doporučují detekci protilátek proti synteticky připraveným gliadin-specifickým nonapeptidům resp. deamidovaným peptidům gliadinu.

Algoritmy screeningových programů zahrnují sekvenční nebo i paralelní stanovení jednotlivých markerů, pozitivní výsledek však musí být v každém případě potvrzen histologickým vyšetřením. V remisi při bezlepkové dietě hladina protilátek klesá, a proto jejich stanovení může být velmi dobře použito pro dlouhodobé sledování, *follow-up*, a monitoring dodržování bezlepkové diety. Nejnovější metody pro screening jsou imunochromatografické, rapid testy a zahrnují především metodu stanovení protilátek k tkáňové transglutamináze a gliadinu, existují i metody typu DotBlot, sekvenční ELISA proces vázaný na jednotlivý proužkový test.

Význam screeningu je především u nemocných s jiným autoimunitním onemocněním. Riziko asymptomatické céliakie, bez klinických příznaků, je např. u diabetiků 1. typu 10× vyšší než v běžné populaci, tj. incidence není 1:200, ale 1:20. Zvýšené riziko je u dalších autoimunit podobné (autoimunní thyreopatie aj.). Ve studii prováděné na UKBLD 1. LF UK a VFN byl v souboru 200 nemocných prokázán signifikantně vyšší počet pozitivních markerů celiakální sprue u diabetiků 1. typu pacientů s rozvinutou autoimunitou (pozitivní anti-GAD) než u pacientů anti-GAD negativních. Céliakální sprue (CS, glutenová enteropatie) je onemocněním autoimunního charakteru s geneticky podmíněnou vazbou (HLA-DQ2/DQ8). Metody molekulární biologie, PCR, umožňují detekci specifických markerů – HLA-DQ. Význam HLA-DQ typizace ve screeningu je v současné době diskutován.

Etiopatogeneze céliakie

Vazba gliadinu na HLA DQ strukturu

Odkazy

Související články

- Céliakie
- Stanovení protilátek ke gliadinu, endomysiu nebo atTG ve stolici

Použitá literatura

- RASHTAK, S, et al. Comparative usefulness of deamidated gliadin antibodies in the diagnosis of celiac disease. *Clin Gastroenterol Hepatol*. 2008, vol. 6, no. 4, s. 426-32, ISSN 1542-3565 (Print), 1542-7714 (Electronic). PMID: 18304884 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18304884>).
- ANKELO, M, et al. Antibody responses to deamidated gliadin peptide show high specificity and parallel antibodies to tissue transglutaminase in developing coeliac disease. *Clin Exp Immunol*. 2007, vol. 150, no. 2, s. 285-93, ISSN 0009-9104 (Print), 1365-2249 (Electronic). PMID: 17803713 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17803713>).
- VOLTA, U, et al. Usefulness of antibodies to deamidated gliadin peptides in celiac disease diagnosis and follow-up. *Dig Dis Sci*. 2008, vol. 53, no. 6, s. 1582-8, ISSN 0163-2116 (Print), 1573-2568 (Electronic). PMID: 17985240 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17985240>).
- HADITHI, M, et al. Accuracy of serologic tests and HLA-DQ typing for diagnosing celiac disease. *Ann Intern Med*. 2007, vol. 147, no. 5, s. 294-302, ISSN 0003-4819 (Print), 1539-3704 (Electronic). PMID: 17785484 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17785484>).
- BONAMICO, M, et al. Serologic and genetic markers of celiac disease: a sequential study in the screening of first degree relatives. *J Pediatr Gastroenterol Nutr*. 2006, vol. 42, no. 2, s. 150-4, ISSN 0277-2116 (Print), 1536-4801 (Electronic). PMID: 16456406 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16456406>).
- JISKRA, J, et al. IgA and IgG antigliadin, IgA anti-tissue transglutaminase and antiendomysial antibodies in patients with autoimmune thyroid diseases and their relationship to thyroidal replacement therapy. *Physiol Res*. 2003, vol. 52, no. 1, s. 79-88, ISSN 0862-8408 (Print), 1802-9973 (Electronic). PMID: 12625811 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12625811>).
- MATTEUCCI, E, et al. Screening for coeliac disease in families of adults with Type 1 diabetes based on

serological markers. *Diabetes Nutr Metab.* 2001, vol. 14, no. 1, s. 37-42, ISSN 0394-3402 (Print), 1720-8343 (Electronic). PMID: 11345164 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11345164>).

- MELONI, GF, et al. Prevalence of silent celiac disease in patients with autoimmune thyroiditis from Northern Sardinia. *J Endocrinol Invest.* 2001, vol. 24, no. 5, s. 298-302, ISSN 0391-4097 (Print), 1720-8386 (Electronic). PMID: 11407647 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11407647>).
- VOLTA, U, et al. Coeliac disease in patients with autoimmune thyroiditis. *Digestion.* 2001, vol. 64, no. 1, s. 61-5, ISSN 0012-2823 (Print), 1421-9867 (Electronic). PMID: 11549838 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11549838>).
- BERTI, I, et al. Usefulness of screening program for celiac disease in autoimmune thyroiditis. *Dig Dis Sci.* 2000, vol. 45, no. 2, s. 403-6, ISSN 0163-2116 (Print), 1573-2568 (Electronic). PMID: 10711459 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10711459>).
- KORDONOURI, O, et al. Autoantibodies to tissue transglutaminase are sensitive serological parameters for detecting silent coeliac disease in patients with Type 1 diabetes mellitus. *Diabet Med.* 2000, vol. 17, no. 6, s. 441-4, ISSN 0742-3071 (Print), 1464-5491 (Electronic). PMID: 10975212 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10975212>).
- SCHOBER, E, et al. Screening by anti-endomysium antibody for celiac disease in diabetic children and adolescents in Austria. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2000, vol. 30, no. 4, s. 391-6, ISSN 0277-2116 (Print), 1536-4801 (Electronic). PMID: 10776949 (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10776949>).

Zdroj

- se svolením autora převzato z KOCNA, Petr. *GastroLab : MiniEncyklopedie laboratorních metod v gastroenterologii* [online]. ©2002. Poslední revize 2011-01-08, [cit. 2011-03-04]. <<http://www1.lf1.cuni.cz/~kocna/qlab/glency1.htm>>.